

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Journal of the Faculty of Divinity of Çukurova University

Cilt / Volume: 23 • Sayı / Issue: 1 • Haziran / June 2023 • 222-225

e-ISSN: 2564-6427 • DOI: 10.30627/cuilah.1266501

**PALLE YOURGRAU, *SİMONE WEİL*, ÇEV. ÜMİD GURBANOV,
İSTANBUL: KETEBE YAYINLARI, 2019, 200 SAYFA.**

Tamer YILDIRIM

Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı,
Sakarya, Türkiye
Assoc. Prof. Dr., Sakarya University, Faculty of Divinity, Department of History of
Philosophy, Sakarya, Türkiye
tyildirim@sakarya.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-0033-0539>

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Type: Kitap İncelemesi/Book Review

Geliş Tarihi/ Received: 16.03.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 06.06.2023

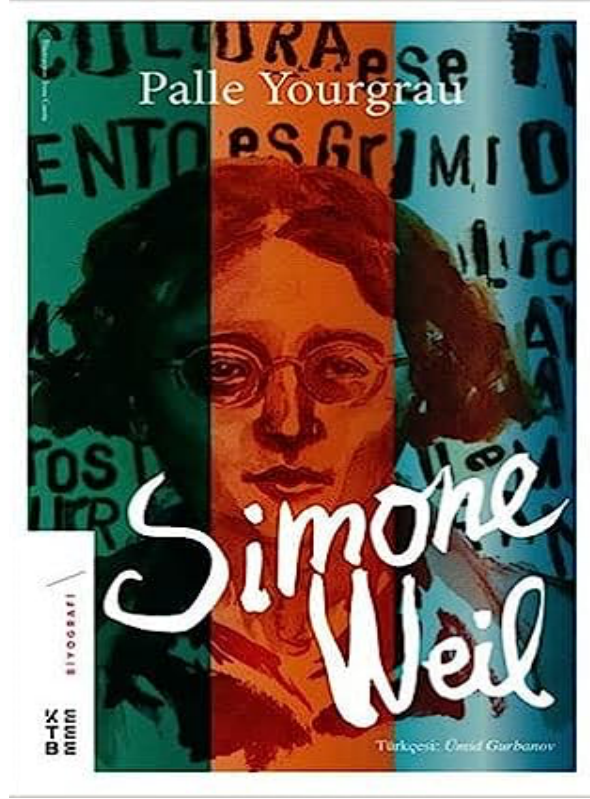
Yayın Tarihi/Published: 30.06.2023

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale, hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi/This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Tamer Yıldırım)

Telif/Copyright: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından yayınlandı/Published by Çukurova University Faculty of Divinity, 01380, Adana, Turkey. Tüm Hakları saklıdır / All rights reserved.

PALLE YOURGRAU, *SİMONE WEİL*, ÇEV. ÜMİD GURBANOV, İSTANBUL: KETEBE YAYINLARI, 2019, 200 SAYFA.

Simone Weil'in (1909-1946) felsefi biyografisi olarak adlandırılabilen bu kitapta, onun insan doğası ve dünyadaki yeri hakkında farklı yorumları ele alınarak sunulmuştur. Hayata, insanlar için önemli olan arzu, güzellik, iş, acı, ölüm ve Tanrı gibi kavramlara odaklanılmıştır. Kitabın en önemli özelliklerinden biri de Weil'in Ludwig Wittgenstein ile arasında sürekli bir paralellik kurulmaya çalışılmasıdır. Bu, Weil'in felsefi anlamda düşüncelerinin daha açık bir şekilde anlaşılmasına yardım etmektedir. Eser giriş ve Üç Simon, Altı Kuğu, Au Revoir La Réévaluation, Savaşın Çıkan Ders, Hindiğin Harika Bir Gün, Fransa ve Tanrı Arasındaki Fark, Fêtes de la Faim, Yahudi Sorunu Üzerine, Çarmıha Gerilmenin Yeterliliği adlı dokuz bölümden oluşmaktadır.

Weil, filozof veya mistik olarak değerlendirildiğinden çağdaş dönemdeki bazı biyografi ve felsefe tarihi yazarları Weil'de filozofların en büyüğünü görürken (Camus gibi), başkaları ise onu bir filozof olarak adlandırmayı kabul etmemiş ve eserlerinde ona yer vermemiştir. Hatta Weil, genel olarak bakıldığında filozof unvanını almaya yaraşmayacak denli kişisel bir düşünür olarak görülmüştür. Bu yargıların kaynağında, onun düşüncesinin merkezine Tanrı-insan ilişkilerini yerleştirmesi ve bunu yaparken bütünüyle Hristiyan inancının mistik bir yönünden beslenmesi bulunmaktadır. Fakat yapılması gereken onun ne dediğini anlamak ve buna göre değerlendirmek olmalıdır. Bütün bunlar göz önüne alındığında onu 20. yüzyılın istisnai bir düşünürü olarak tanımlamak doğru olacaktır.

Weil, genel olarak kendi politik ve etik ideallerine göre yaşayan bir filozof olarak karşımıza çıkmaktadır. İki dünya savaşı arasında kısa olan yaşamında lise öğrencilerine ve işçilere felsefe öğretmiş, İspanya İç Savaşı sırasında anarşistlerin yanında savaşmış ve montaj hatlarında işçilerle birlikte çalışmış, Londra'da Özgür Fransa hareketine katılmış fakat direnişe yardım etmesi için Fransa'ya gönderilmeyince umutsuzluk içinde ölmüştür. Katolik mistisizmi

yanında anarşizme ilaveten emek hiyerarşisine inanan devrimci tavır ve insan haklarının üzerinde insan ihtiyaçlarını ve yükümlülüklerini vurgulayan bir hümanizm anlayışına sahip birisi olarak Weil, tek bir kategoriye yerleştirilemez. Bu eserde de Weil'in düşünceleri ve eylemleri arasındaki paralellik yani rasyonalizm ve mistisizm, devrim ve inanç hepsinin iç içe olduğu bir hayat tüm yönleri içerecek şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Bunun sonucunda Weil, politik olarak sınıflandırılmaz bir düşünür, laik bir azize olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kitap, biyografi olarak yazılmış olsa da felsefi bir değerlendirme olarak da değerlendirilebilir. Zaten Weil'in felsefesi ve teolojisi onun öz geçmişine, psikolojisine indirgenebilir. Weil'in hayatını ve çalışmalarını çocukluğundan ölümüne kadar olan süreci dokuz bölüme ayırarak okuyucuya sunan yazara göre o, umut veya ıstırapı birlikte bulduran teolojik ve ahlaki düşünceleriyle Hristiyanlığın yeniden Platoncu inşasını gerçekleştirerek insanın acı çekişi ile ilahi mükemmellik arasında bir köprü kurmaya çalışmıştır. Bir yandan modern dönemin bir azizesi olarak değerlendirilmiş ancak aynı zamanda bir günah keçisi olarak da görülmüş, halkının en çok ihtiyaç duyduğu zamanda onları terk eden bir Yahudi olarak da suçlanmış fakat Weil, din olarak kendisine Katolikliğin miras kaldığını, Hristiyan, Fransız ve Yunan geleneğinin bir parçası olduğunu, Yahudileri kendi halkı olarak görmediğini belirtmiştir. Çünkü Yahudi dini ve kültürünün içinde yetişmesine rağmen bunlara bağlı ve aşına değildi, ırk kavramına inanmıyor, bunu Batı medeniyetinin başının belası olarak görüyordu (s. 8, 153).

Mistisizme bağlı olan Weil, pozitivistin tam karşı kutbunda yer alarak hakikati duyarlar vasıtasıyla toplanan ampirik verilere indirgemek yerine kutsal olanı her yerde görerek, masalların ve mitlerin, tarihin ötesinde veya dışında bir gerçeği işaret ettiğini düşünerek bu dünyayı oluşturan olgular ile değil ötesine geçen anlamlar ile ilgilenmiştir (s.10, 43). Hatta modern bilimin kurucuları "Tanrı, geometrik yöntemlerle çalışır" demişti. Weil için bu doğrudu ama yanlış anlaşılıyordu. Onların kastettiği, Tanrı'nın maddenin geometricisi olduğuydu. Weil'e göre hakiki Tanrı erdemın geometricisidir. İncil'in bunu ispatladığını ve onun Yunan dehasının son ve en muhteşem anlatımı olduğunu belirtmiştir (s. 79). Onun bir komünist olduğu da varsayılmıştır. Çünkü Weil on yaşından itibaren bir Bolşevik olduğunu söylemişti fakat asla partiye katılmamıştı. Hatta L. Troçki ile tanışmış, Bolşevik liderlerin aksine, fabrikada işçi olarak çalışmayı düşünmüş: "Büyük Bolşevik liderler özgür bir işçi sınıfı oluşturmayı teklif ediyorlar, ancak hiçbir -Troçki veya V. I. Lenin- bir fabrikanın içine adımlarını atmamışlardır"(s. 39, 65) diyerek işçi sınıfının durumunu 1934 ilkbaharında ilk elden deneyimlemeye karar vermiştir. Öğretmenlik görevinden bir yıllık izin alarak fabrikalarda çalışan vasıfsız bir işçi, endüstriyel el emeğinin kölelerinden biri haline gelmiştir. İşçi sınıfına olağanüstü bir bağlılığı olan Weil, işçilerin toplumun yönetimine doğrudan katılımını savunan radikal bir işçi sendikası örgütü olan anti-komünist Anarko-Sendikalist harekete bağlanarak grevlerde, protesto ve yürüyüşlere aktif olarak katılmış ve işçileri eğitmeye de devam etmiştir. Weil'in simyasında başkalaşım işçilerden gelmektedir. Onun emek değer teorisi Karl Marx'tan ziyade Aziz Augustinus'tan ilham alır. Yine de Marx'la birlikte, kapitalizmin, sanayi toplumunun, günahlarından birinin, işçiyi sadece ürününden ayırmak değil, daha da önemlisi onun için değer ve haysiyetinin eylemini çaldığına inanır. Bu noktada modern dünyanın fiziksel ve zihinsel çalışma arasındaki bir zıtlık olduğu düşüncesini reddetmiştir. Fakat Marx'ın görüşlerine karşıt olarak insanlık tarihini yönlendirenin ekonomik güç değil, iktidar olduğunu belirtmiştir. Weil, kurtuluş umudu olan Devrim'in artık sadece kötü bir rüyadan ibaret olduğunu düşünerek Lenin ile Troçki'yi suçlayan, komünizmin ve Almanya'nın durumu hakkında olumsuz makaleler yayımlar (s. 48, 58, 63).

1933'te "yüce değer olarak kolektif olanı değil, birey olanı savunmak istiyoruz" demiştir (s. 59). Çünkü Weil, Rus Devrimi'nin bir takım ilkelerden bağımsız olmadığını ileri sürerek şöyle der: "Bu ihtilalden doğan kurumlar muhtemelen tek bir gün bile etkili bir biçimde işlemedi; oysa Devrim tarafından ezilmekten çok uzakta olan gerçek güçler yani sanayi, polis, ordu, bürokrasi, bu sayede başka ülkelerde bilinmeyen bir iktidar elde etti. ... Bu günlerde sıklıkla kullanılan kolektif ruh, kolektif düşünce gibi ifadeler tamamen anlamdan yoksundur. Birkaç insanın zihni bir araya gelerek tek bir kolektif zihin oluşturamaz". Kendini bir köle olarak tanımlar ve böylesi

kölelerin yapacağı bir devrim hayalini artık sürdüremeyeceğini belirtir (s. 65, 67). Bu cümlelerin onun Marksist düşünceden uzaklaştığının bir ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Weil, cinsellik ve beslenme konusunda olağan değerlendirme ve düşünüşten farklı bir yerde bulunmaktadır. Ona göre fiziksel bir biçime sahip olan yemek ve cinsellik gibi asli insani arzular, hakikaten gerçek olana ve Tanrının lütfunun değil de maddi dünyada yaşayan cisimleşmiş yaratıklar olarak tüketme ve sindirme yetimizin ötesinde olana duyduğumuz hakiki arzunun yansımalarıdır. Weil'in yaşamı boyunca süren bir iştahsızlığı vardı ve bu Londra'daki sürgününde artmış ve işgal altındaki Fransa'da sıkışıp kalmış memleketlilerin payına düşünden daha fazlasını yememe kararı almıştı (s. 127, 139). Cinsel faaliyetin de bizzat Tanrı aşkını temsil edebileceğini düşünmekteydi. "Mistikleri, cinsel aşk yetisiyle Tanrı'yı sevdikleri için kınamak, bir ressamı maddi boyalardan oluşmuş renklerle resim çizdiği için kınamak değildir" diye yazmıştır (s. 137). Weil hayatının farklı dönemlerinde tehlikeden kaçınmak değil, onunla karşılaşmak istemiş; "Keşke tehlikeli bir görevde hayatımı riske atabilsem. Ölümle göz göze gelebilsem, düzgün bir insan olma şansı edinirim" diye yazmış ve insanlığa verilmiş en değerli şeyin ölüm olduğunu belirtmiştir (s. 73, 123). Fakat burada kendinde eğrilik olarak gördüğü şey nedir?

Weil'in yaşadığı dönemde farklı sebeplerle acı çekenlerin acılarını paylaşmak istemiştir. Bu sadece bir duygudaşlık kurmakla kalmayıp onlarla kendisini özdeşleştirme olarak gerçekleşmiştir. Başkalarının acılarına onun gösterdiği tepki duygusal olmaktan çok ontolojiktir. Bir duygu sorunu değil, bir varlık sorunuydu. Weil'in sadece düşünceleri değil bizzat yaşamı, başkalarının hele hastaların, dışlanmışların, terk edilmişlerin, acı çekenlerin görünmez yaralarının belirgin bir hal aldığı fotoğrafik bir plakayı temsil ediyordu. Verem mikrobuunun ciğerlerinde ilerlemesi, onun 34 yıllık yaşamında çektiği son ve en görülebilir olan acının işareti olarak değerlendirilebilir. 24 Ağustos 1943'te vaftiz olmamış bir şekilde ölen Weil, ne Yahudi ne de Katolik olma fikrini kabullenmeyi başaramadığı için her ikisi tarafından da affedilmemiştir (s. 130). Fakat T. S. Eliot'un da belirttiği gibi: "Weil, tam anlamıyla üç şeydir: Fransız, Yahudi ve Hristiyan" (s. 152).

Yahudi kökeni nedeniyle kısmen Yahudiliği ve Avrupa'da yaşadığı için Hristiyanlığı öğrenmiş metinlerini yorumlayabilmiştir. Fakat görebildiğimiz kadarıyla Weil'in genel olarak Doğu özel olarak İslam hakkındaki bilgisi oldukça sınırlıdır. Fakat mistik söylemi İslam tasavvuf geleneğiyle uyuşan bazı hususları içermektedir. Zaten mistisizm de genel olarak dinler içinden akan büyük ruh nehri olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla Weil'in bir de İslam tasavvuf geleneği açısından yorumlanmasının genel mistik unsurların benzeşmesini modern dönemde yaşamış bir kişi üzerinden görmemizi sağlayacağından önem arz ettiği kanaatindeyiz. Ayrıca Weil'i farklı yönleriyle örneğin Tanrıya verdiği anlam, aşka yüklediği fonksiyon, kurumlara aktardığı işlevsellik ve en önemlisi modern insana yüklediği görevleri ele alacak farklı kitaplara ihtiyaç vardır.